

การประเมินความต้องการจำเป็นและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะเพื่อ การเปลี่ยนแปลงของนักเรียนโรงเรียนสนามบิน

A NEEDS ASSESSMENT AND GUIDELINES FOR EDUCATIONAL MANAGEMENT TO ENHANCE STUDENT'S TRANSFORMATIVE COMPETENCIES IN SANAMBIN SCHOOLS

กาญจนา กองพลพรหม¹ สุภัตตรา พิมพ์โพธิ์² และ ยิ่งสรณ์ หาพา³

Kanchana Kongphonprom¹ Supassara Pimpo² and Yingsan Hapha³

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น¹⁻³

Faculty of Education, Mahachulalongkorn Rajavidyalaya University, Khon Kaen Campus¹⁻³

E-mail: kanchana_k@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนสมรรถนะเพื่อการเปลี่ยนแปลง และ 2) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาดังกล่าว งานวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูโรงเรียนสนามบิน จำนวน 88 คน ได้มาจากการคัดเลือกแบบแบ่งชั้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI Modified) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 10 คน จากการคัดเลือกแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน การจัดลำดับความต้องการจำเป็นพบว่า สภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนการเรียนรู้มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือการบริหารและพัฒนาครู การมีส่วนร่วมของเครือข่ายและชุมชน การบริหารวิชาการ และภาวะผู้นำและการบริหารสถานศึกษาตามลำดับ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพสะท้อนว่า แนวทางการพัฒนาควรมุ่งเน้นการพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้และการเสริมสร้างศักยภาพครูเป็นลำดับแรก ควบคู่กับการบริหารเชิงกลยุทธ์และการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอก ผลการวิจัยครั้งนี้เสนอองค์ความรู้เชิงระบบด้านการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน โดยใช้การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นฐานในการกำหนดทิศทางการพัฒนา ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการพัฒนาการบริหารการศึกษาในบริบทโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีลักษณะเฉพาะต่อไป

คำสำคัญ: การประเมินความต้องการจำเป็น , สมรรถนะเพื่อการเปลี่ยนแปลง , โรงเรียนสนามบิน ,
แนวทางการจัดการศึกษา

*Received February 4, 2026; Revised February 27, 2026; Accepted March 9, 2026

Abstract

This study aimed to 1) examine the current state, the desired state and prioritize the needs for educational management in enhancing student's transformative competencies in Sanambin schools, 2) propose guidelines for developing such educational management. A mixed methods research design was employed. In the quantitative phase, a questionnaire was used to collect data from 88 administrators and teachers at Sanambin School, selected through stratified sampling. Data were analyzed using mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNI Modified). In the qualitative phase, semi-structured interviews were conducted with 10 key informants selected through purposive sampling, and the data were analyzed using content analysis. The findings revealed that the current conditions of educational management for enhancing students' competencies were overall at a moderate level, whereas the desirable conditions were at the highest level in all aspects. The priority needs analysis indicated that learning environment and support systems had the highest level of need, followed by teacher development and management and professional development, community and stakeholder participation, academic administration, and leadership and school management, respectively. The qualitative findings further suggested that development guidelines should prioritize strengthening learning support systems and enhancing teacher capacity, together with strategic management and the establishment of collaborative networks with external stakeholders. This study contributes a systemic body of knowledge on educational management for developing students' transformative competencies by employing needs assessment as a basis for determining development priorities. The findings provide empirical evidence that can support the improvement of educational administration in basic education schools with unique contextual characteristics.

Keywords: Needs assessment , Transformative competencies , Sanambin school ,
Guidelines for education

บทนำ

ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ระบบการศึกษาทั่วโลกกำลังเผชิญกับความท้าทายจากความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และรูปแบบการทำงานในอนาคต ซึ่งส่งผลให้เป้าหมายของการจัดการศึกษาจำกัดอยู่เพียงการถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงเนื้อหาไม่ได้ เพราะยังต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ซับซ้อน (Khathippatee, 2025) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2019) ได้เสนอกรอบแนวคิด OECD learning compass 2030 เพื่อเป็นทิศทางการจัดการศึกษาระดับสากล โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีพลังในการเรียนรู้ของนักเรียน (student agency) และสมรรถนะเพื่อการเปลี่ยนแปลง (transformative competencies) ผ่านการบูรณาการความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณค่าอย่างสมดุล สอดคล้องกับทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของไทยที่เริ่มนำกรอบดังกล่าวไปใช้เป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมต่อโลกอนาคต อย่างไรก็ตามการศึกษาและวิจัยในไทยที่ผ่านมาโดยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการวิเคราะห์ผลลัพธ์ฐานสมรรถนะของผู้เรียนหรือการเปลี่ยนแปลงเชิงหลักสูตรเป็นหลัก (Office of the Education Council, 2024; Khathippatee et al., 2025) ขณะที่การศึกษาด้านการจัดการศึกษาและการบริหารสถานศึกษาเพื่อรองรับกรอบ OECD learning compass 2030 โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและในบริบทของโรงเรียนไทย ยังมีอยู่อย่างจำกัด (Hughson & Wood, 2022) ซึ่งงานวิจัยด้านการประเมินความต้องการจำเป็นทางการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาสถานศึกษาโดยขาดข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ มักนำไปสู่การกำหนดนโยบายหรือแผนพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทจริงของโรงเรียน (Muengkot et al., 2025) ดังนั้นช่องว่างขององค์ความรู้ในการเชื่อมโยงกรอบ OECD learning compass 2030 เข้ากับการบริหารและการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาอย่างเป็นระบบจึงยังเปิดกว้างอย่างมากในการศึกษา โดยเฉพาะการใช้การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นฐานข้อมูลเชิงหลักฐานสำหรับการพัฒนาโรงเรียน (Karseth et al., 2024)

โรงเรียนสนามบินในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษที่มีบริบทเฉพาะซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ทั่วไป ทั้งในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ความเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก และโอกาสในการใช้บริบทจริงเป็นฐานการเรียนรู้ โรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมและการพัฒนาเศรษฐกิจ ส่งผลให้ผู้เรียนมีโอกาสมุ่งเน้นกับความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม และรูปแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับโลกภายนอกมากกว่าบริบทโรงเรียนชนบททั่วไป (Frithong et al., 2023) อย่างไรก็ตาม จากการสะท้อนปัญหาเชิงปฏิบัติของผู้บริหารและครูในพื้นที่ พบว่ายังมีข้อจำกัดในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการนำกรอบแนวคิดด้านสมรรถนะระดับสากลมาใช้เป็นฐานในการวางแผนบริหารวิชาการ การพัฒนาครู ระบบสนับสนุนการเรียนรู้ และการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอก (Sanborisut & Piampeuchana, 2025) นักวิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาและมีประสบการณ์ร่วมในการขับเคลื่อนงานวิชาการ การพัฒนาครู และการบริหารสถานศึกษาในพื้นที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้มีโอกาสทำงานใกล้ชิดกับโรงเรียนสนามบินอย่างต่อเนื่อง ทั้งในบทบาทของการสนับสนุนเชิงวิชาการ การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษาระดับพื้นที่ ประสบการณ์ดังกล่าวทำให้นักวิจัยตระหนักถึงความต้องการจำเป็นที่แท้จริงของสถานศึกษา ซึ่งมีได้อยู่เพียงที่ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน แต่ครอบคลุมถึงระบบการจัดการศึกษาโดยรวม แม้ว่าจะมีงานวิจัยบางส่วนที่ศึกษาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือการเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษา แต่ยังขาดงานวิจัยที่มุ่งประเมินความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาในโรงเรียนสนามบินโดยเฉพาะ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความ

จำเป็นในการศึกษาวิจัยเชิงพื้นที่ที่สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเชิงหลักฐานสำหรับการพัฒนาโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมกับบริบทจริง (Frithong et al., 2023; Khathippatee, 2025b)

จากบริบทปัญหาและช่องว่างขององค์ความรู้ดังกล่าว งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนสมรรถนะเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยมุ่งศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาในมิติต่าง ๆ และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการพัฒนาโรงเรียน บทความวิจัยนี้นำเสนอผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาในโรงเรียนสนามบิน อภิปรายผลโดยเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารการศึกษาในระดับสถานศึกษา รวมถึงเป็นองค์ความรู้ที่ช่วยขยายกรอบการศึกษาด้านการประเมินความต้องการจำเป็นและการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะในบริบทการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนสมรรถนะเพื่อการเปลี่ยนแปลง
- 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนสมรรถนะเพื่อการเปลี่ยนแปลง

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดสมรรถนะเพื่อการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน

แนวคิดการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ (competency-based education) ได้รับการพัฒนาและยอมรับอย่างกว้างขวางในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องการผู้เรียนที่มีแค่ความรู้ในเนื้อหา แต่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา การตัดสินใจ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่มีความซับซ้อน สมรรถนะผู้เรียนจึงถูกมองว่าเป็นผลลัพธ์ของการบูรณาการองค์ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณค่า มากกว่าการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเชิงคะแนนเพียงอย่างเดียว (OECD, 2019) งานวิจัยจำนวนมากชี้ให้เห็นว่า ระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นสมรรถนะสามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเตรียมผู้เรียนให้พร้อมต่อบริบทการทำงานและการใช้ชีวิตในอนาคตได้ดีกว่าการจัดการศึกษาที่เน้นเนื้อหาเป็นศูนย์กลาง (Khathippatee, 2025c) ในระดับสากล OECD ได้เสนอกรอบแนวคิด OECD learning compass 2030 เพื่อใช้เป็นทิศทางในการพัฒนาการศึกษา โดยมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะเพื่อการเปลี่ยนแปลง (transformative competencies) ได้แก่ การสร้างคุณค่าใหม่ การประนีประนอมความขัดแย้ง และการรับผิดชอบต่อสังคม (Karseth et al., 2024) กรอบดังกล่าวเน้นการบูรณาการความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณค่าเข้าด้วยกันภายใต้ระบบนิเวศการเรียนรู้ (learning ecosystem) ที่เชื่อมโยงผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน และสังคมในวงกว้าง งานวิจัยและรายงานเชิงนโยบายในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นว่า หลายประเทศนำกรอบ OECD learning compass 2030 ไปใช้เป็นฐานในการปรับปรุงหลักสูตร การออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและสมรรถนะสำหรับโลกอนาคต (Hughson, 2024)

2. การจัดการศึกษาและการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน

การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนไม่ได้เป็นหน้าที่ของครูหรือการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเพียงลำพัง แต่เป็นผลลัพธ์ของระบบการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งโรงเรียน (Khathippatee, 2025d) แนวคิดการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกสนับสนุนที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยครอบคลุมมิติสำคัญ ได้แก่ การบริหารวิชาการ การพัฒนาครูและบุคลากร ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ระบบสนับสนุนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภายนอก (Mulder, 2014; Gervais, 2016) งานวิจัยด้านการบริหารการศึกษาในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนที่สามารถพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมักมีระบบการบริหารที่เชื่อมโยงเป้าหมายฐานสมรรถนะเข้ากับการวางแผน การตัดสินใจ และการดำเนินงานในทุกระดับขององค์กร (Khanal & Guha, 2023; Ishii & Ogawa, 2024; Nomin et al., 2025) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่มักรายงานผลลัพธ์หลังการดำเนินการพัฒนา หรือวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับผลลัพธ์ของผู้เรียน โดยยังให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์เชิงผล (outcome-based) มากกว่าการวิเคราะห์เชิงความต้องการก่อนการพัฒนา สำหรับบริบทการศึกษาในประเทศไทย งานวิจัยด้านการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนส่วนใหญ่เน้นการศึกษาปัจจัยหรือรูปแบบการบริหารที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือทักษะศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน (Deramae et al., 2025; Janthapanya & Khumsamart, 2025; Sorapan, 2025) แม้ว่าการวิจัยเหล่านี้จะช่วยยืนยันความสำคัญของบทบาทผู้บริหารและการจัดการศึกษาเชิงระบบ แต่ยังขาดการศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์ว่า โรงเรียนควรพัฒนาองค์ประกอบใดของการจัดการศึกษาเป็นลำดับแรก เพื่อรองรับการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนอย่างมีทิศทาง นอกจากนี้ งานวิจัยจำนวนมากยังไม่ได้บูรณาการกรอบสมรรถนะระดับสากลเข้ากับการบริหารสถานศึกษาอย่างชัดเจน ส่งผลให้การพัฒนาในเชิงนโยบายและการปฏิบัติอาจขาดความเชื่อมโยงและความสอดคล้องกันในระดับโรงเรียน (Ishii & Ogawa, 2024)

3. แนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น

การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เป็นกระบวนการสำคัญในการวางแผนและพัฒนาการศึกษาอย่างมีระบบ โดยมีพื้นฐานจากแนวคิดเรื่องช่องว่าง (discrepancy) ระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ กับสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งสะท้อนถึงสิ่งที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างแท้จริง (Kaufman & English, 1979) แนวคิดดังกล่าวถูกนำมาใช้ในงานวิจัยทางการศึกษาอย่างแพร่หลาย เนื่องจากช่วยให้ผู้บริหารและผู้กำหนดนโยบายสามารถตัดสินใจบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์มากกว่าการคาดคะเนหรือประสบการณ์ส่วนบุคคล (Altschuld & Watkins, 2014; Muengkot et al., 2025) งานวิจัยด้านการบริหารการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการประเมินความต้องการจำเป็นเป็นขั้นตอนสำคัญก่อนการกำหนดนโยบาย แผนพัฒนา หรือโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนา มีความสอดคล้องกับบริบทและทรัพยากรที่มีอยู่ (Berkovich & Grinshtain, 2023; Sotoudeh Moghadam et al., 2024) ในเชิงระเบียบวิธีวิจัย การประเมินความต้องการจำเป็นมักดำเนินการโดยการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ผ่านการเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย โดยเครื่องมือที่ได้รับความนิยม ได้แก่ ดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI) และดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI Modified) (Todkaview & Natn, 2024; Ritson & Suksai, 2025) ซึ่งช่วยจัดลำดับความสำคัญของประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ งานวิจัยในประเทศไทย

และต่างประเทศจำนวนหนึ่งได้นำ PNI มาใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาครู การบริหารสถานศึกษา และการจัดการเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์ของการใช้ดัชนีในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ตามกรอบแนวคิดของ Creswell and Plano Clark (2018) ในรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานเชิงอธิบาย (Explanatory Sequential Design) ซึ่งใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษา ทั้งนี้ การเลือกใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธีมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งเชิงปริมาณและเชิงบริบท อันจะช่วยสะท้อนภาพรวมของการจัดการศึกษาในโรงเรียนสนามบินได้อย่างรอบด้านโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนสนามบิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 110 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และครูผู้สอน จำนวน 106 คน ตามข้อมูลสารสนเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้มาจากการคัดเลือกแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งประชากรออกเป็น 2 ชั้น ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมดจำนวน 4 คนเข้าร่วมการวิจัย เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา ส่วนครูผู้สอนซึ่งเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรอย่างเหมาะสมผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 84 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 88 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ แบบสอบถามการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนตามกรอบ OECD learning compass 2030 แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนครอบคลุมองค์ประกอบของการจัดการศึกษา ข้อคำถามจำนวน 25 ข้อ ครอบคลุม 5 ด้านได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารและพัฒนาครู ภาวะผู้นำและการบริหารสถานศึกษา สภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของเครือข่าย โดยเป็นรูปแบบการให้คะแนนระดับ 5 ระดับ (likert scale) ตั้งแต่ 1 = น้อยที่สุด ถึง 5 = มากที่สุด การแปลผลคะแนนโดยการคำนวณคะแนนรวมจากทั้ง 25 ข้อ แล้วหารด้วยจำนวนข้อที่ตอบ จากนั้นใช้เกณฑ์ในการแปลผล (Srisaard, 2017) ดังนี้

1.00 – 1.80 = ระดับน้อยที่สุด	หมายถึง แทบไม่มีการดำเนินการ
1.81 – 2.60 = ระดับน้อย	หมายถึง ดำเนินการได้น้อย
2.61 – 3.40 = ระดับปานกลาง	หมายถึง ดำเนินการได้บางส่วน

3.41 – 4.20 = ระดับมาก หมายถึง ดำเนินการได้ดี

4.21 – 5.00 = ระดับมากที่สุด หมายถึง ดำเนินการได้ชัดเจนและเป็นระบบ

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และมีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 นอกจากนี้ แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีความเหมาะสมในการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

1.3 วิธีการเก็บข้อมูล ดำเนินการโดยแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนสนามบินที่เป็กลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง ในเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2568 โดยผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความยินยอมจากผู้ตอบแบบสอบถามก่อนการเก็บข้อมูล

1.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินตามจะถูกวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมทางสถิติ (SPSS) โดยดำเนินการวิเคราะห์ใน 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) คำนวณค่าเฉลี่ย เพื่อหาค่ากลางของผลการประเมินในแต่ละด้าน (2) คำนวณส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวัดความกระจายของข้อมูลและตรวจสอบความแตกต่างของข้อมูลในแต่ละข้อ (3) คำนวณดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified) โดยใช้สูตรของ Wongwanich (2019) ดังนี้

$$\text{PNI Modified} = \frac{\bar{I} - \bar{D}}{D}$$

โดยที่:

$\bar{I}$ = ค่าเฉลี่ยของสภาพพึงประสงค์

$\bar{D}$ = ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน

ผลการคำนวณ PNI Modified จะนำไปใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของทักษะที่ควรได้รับการพัฒนา โดยค่าดัชนีที่สูงกว่าจะสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงกว่า

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูล ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพกำหนดผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูแกนนำหรือครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการโรงเรียนสนามบิน ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ (1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารหรือจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสนามบิน (2) มีความเข้าใจหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษาและสมรรถนะผู้เรียน (3) มีความสนใจในการให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยอิงจากผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากข้อมูลเชิงปริมาณ (ค่า PNI Modified) กรอบแนวคิด OECD learning compass 2030 และแนวคิดการบริหารและการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ โครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยประเด็นคำถามหลักเกี่ยวกับ ปัญหาและข้อจำกัดของการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน ความต้องการในการพัฒนาการจัดการศึกษาในแต่ละด้าน และแนวทางหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับกรอบ OECD learning compass 2030 ทั้งนี้ เปิดโอกาสให้ผู้ให้

ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้อย่างอิสระ แบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.91 ซึ่งอยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือ

2.3 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความยินยอมก่อนการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ดำเนินการในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2568 ใช้เวลาประมาณ 30 นาทีต่อราย บันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึกและบันทึกเสียงโดยได้รับความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นำมาถอดความและวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยจัดกลุ่มประเด็นตามกรอบแนวคิดการจัดการศึกษาและกรอบ OECD learning compass 2030 จากนั้นสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนา เพื่อใช้ประกอบการอภิปรายผลและการเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ($\bar{I}$) สภาพที่พึงประสงค์ ($\bar{D}$) และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษา ฯ ของโรงเรียนสนามบิน

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษา ฯ

ด้านการจัดการศึกษา	$\bar{I}$	S.D.	$\bar{D}$	S.D.	PNI	ลำดับ
การบริหารวิชาการ	2.97	0.67	4.62	0.51	0.555	4
การบริหารและพัฒนาครู	2.90	0.69	4.62	0.50	0.593	2
ภาวะผู้นำและการบริหารสถานศึกษา	3.06	0.64	4.61	0.49	0.506	5
สภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนการเรียนรู้	2.87	0.71	4.65	0.48	0.620	1
การมีส่วนร่วมของเครือข่ายและชุมชน	2.90	0.68	4.60	0.50	0.586	3
เฉลี่ย	2.94	0.67	4.62	0.49	0.572	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนตามกรอบ OECD Learning Compass 2030 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.94) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62) เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันรายด้าน พบว่าภาวะผู้นำและการบริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่สภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อย่างไรก็ตามสภาพที่พึงประสงค์ของทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างอย่างชัดเจน และแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อรองรับสมรรถนะผู้เรียนในบริบทโรงเรียนสนามบิน เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้วยดัชนี PNI Modified พบว่า สภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนการเรียนรู้มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือการบริหารและพัฒนาครู และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายและชุมชน

ตามลำดับ ผลการจัดลำดับสะท้อนให้เห็นว่าในมิติที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากร ระบบสนับสนุน และศักยภาพบุคลากร ขณะที่ภาวะผู้นำและการบริหารสถานศึกษามีความต้องการจำเป็นต่ำกว่าด้านอื่นเล็กน้อย แต่ยังอยู่ในระดับสูง ซึ่งบ่งชี้ถึงความจำเป็นในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในทุกมิติ

2. ผลการวิเคราะห์และแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษา ของโรงเรียนสนามบิน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างผู้บริหารสถานศึกษาและครูแกนนำในโรงเรียนสนามบิน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีมุมมองสอดคล้องกันในหลายประเด็นเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ และแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน โดยสามารถสังเคราะห์ประเด็นสำคัญได้ 5 ประเด็นหลัก ดังนี้

2.1 การพัฒนาสภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า “แม้โรงเรียนสนามบินจะมีบริบทและทรัพยากรเฉพาะที่สามารถนำมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้ แต่ในทางปฏิบัติยังขาดระบบและกลไกในการเชื่อมโยงบริบทดังกล่าวเข้ากับการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะอย่างเป็นรูปธรรม” การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ภายนอก จึงถูกมองว่าเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.2 การเสริมสร้างศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ผู้ให้ข้อมูลเห็นพ้องกันว่าครูยังต้องการการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านความเข้าใจกรอบ OECD Learning Compass 2030 และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา และความรับผิดชอบของผู้เรียน การพัฒนาครูควรมุ่งเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และการสนับสนุน เชิงระบบ มากกว่าการอบรมเชิงทฤษฎีเพียงอย่างเดียว

2.3 การพัฒนาการบริหารวิชาการและการวัดประเมินผลตามสมรรถนะ ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า “ระบบการประเมินผลในปัจจุบันยังเน้นการวัดผลเชิงเนื้อหาและคะแนนเป็นหลัก ซึ่งไม่สามารถสะท้อนสมรรถนะที่แท้จริงของผู้เรียนได้อย่างครบถ้วน” จึงควรปรับแนวทางการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้การประเมินเพื่อพัฒนาและหลักฐานการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน

2.4 บทบาทของภาวะผู้นำและการบริหารเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทในการกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนอย่างชัดเจน รวมทั้งใช้ข้อมูลจากการประเมินความต้องการจำเป็นเป็นฐานในการวางแผนและตัดสินใจเชิงนโยบายในระดับโรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า “ภาวะผู้นำที่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมและส่งเสริมนวัตกรรม จะช่วยให้การพัฒนาการจัดการศึกษามีความต่อเนื่องและยั่งยืน”

2.5 ความสำคัญของการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายและชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมองว่า “การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนไม่สามารถดำเนินการโดยโรงเรียนเพียงลำพัง แต่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจาก ผู้ปกครอง หน่วยงานภายนอก และชุมชน” เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และเชื่อมโยงการเรียนรู้กับโลกจริงอย่างเป็นรูปธรรม

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับผลการประเมินความต้องการจำเป็นเชิงปริมาณ พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนของโรงเรียนสนามบินควมมุ่งเน้นการพัฒนา ระบบและทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ควบคู่กับการเสริมสร้างศักยภาพครูเป็นลำดับแรก ขณะที่บทบาทของ ผู้บริหารและความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกทำหน้าที่เป็นปัจจัยหนุนเสริมที่ช่วยให้การพัฒนาดังกล่าว เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การนำกรอบ OECD learning compass 2030 มาปรับใช้ในบริบทโรงเรียนสนามบินจำเป็นต้องอาศัยการจัดการศึกษาเชิงระบบที่เชื่อมโยงนโยบาย การบริหาร และการจัดการเรียนรู้เข้าด้วยกันอย่างสอดคล้อง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะเพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สะท้อนให้เห็นถึง ช่องว่างระหว่างสิ่งที่โรงเรียนดำเนินการอยู่กับสิ่งที่คาดหวังว่าจะบรรลุในอนาคต ช่องว่างดังกล่าวอาจอธิบายได้ ว่า โรงเรียนกำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากการจัดการศึกษาแบบเน้นเนื้อหาไปสู่การเน้นสมรรถนะ แม้ว่า ผู้บริหารและครูจะมีความตระหนักและความคาดหวังสูงต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน แต่กลไกสนับสนุนใน ระดับโครงสร้างยังไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับ OECD (2019) ซึ่งเสนอว่า สมรรถนะ เพื่อการเปลี่ยนแปลงไม่ได้เกิดจากการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนเพียงลำพัง แต่เป็นผลลัพธ์ของระบบนิเวศการ เรียนรู้ที่องค์ประกอบด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การประเมินผล สภาพแวดล้อม และความร่วมมือ ภายนอกต้องทำงานสอดประสานกันอย่างเป็นระบบ (Inprasitha, 2023) เมื่อพิจารณาการจัดลำดับความ ต้องการจำเป็น พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนการเรียนรู้มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือการบริหารและพัฒนาครู และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายและชุมชน ขณะที่ภาวะผู้นำและการ บริหารสถานศึกษามีลำดับต่ำที่สุด แม้ยังอยู่ในระดับสูง ผลการจัดลำดับดังกล่าวสะท้อนว่า ปัจจัยเชิงโครงสร้าง และระบบสนับสนุนเป็นเงื่อนไขพื้นฐาน (foundational conditions) ของการพัฒนาสมรรถนะ มากกว่าปัจจัย ด้านบุคคลเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khanal and Guha (2023) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐานกับบรรยากาศการเรียนรู้โดยใช้ข้อมูล PISA และพบว่า โครงสร้างการ บริหารและระบบสนับสนุนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับคุณภาพสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และผลลัพธ์ ของผู้เรียน ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสะท้อนในทิศทางเดียวกันว่า หากโครงสร้างและระบบสนับสนุนยังไม่เข้มแข็ง การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนย่อมเผชิญข้อจำกัด แม้วิสัยทัศน์และความตั้งใจเชิงนโยบายจะชัดเจนเพียงใดก็ตาม

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการเสนอให้มุ่งพัฒนาสภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนการ เรียนรู้สะท้อนแนวคิดว่าการพัฒนาสมรรถนะไม่ควรเริ่มต้นจากการปรับกิจกรรมในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว แต่ควรเริ่มจากการจัดวางโครงสร้างพื้นฐานทางการเรียนรู้ (learning infrastructure) ให้เอื้อต่อการบูรณาการ ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณค่าอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ Senge (2015) ที่เสนอว่าการพัฒนา โรงเรียนจำเป็นต้องมองระบบทั้งหมดอย่างเชื่อมโยงกัน ไม่ใช่มุ่งแก้ไขปัญหาเฉพาะบุคคล การเสริมสร้าง

สมรรถนะผู้เรียนจึงควรถูกออกแบบภายใต้โครงสร้างและกลไกที่สนับสนุนการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน นอกจากนี้การเสริมสร้างศักยภาพครูถูกมองว่าเป็นตัวกลาง (mediating mechanism) ของกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงโครงสร้างเชิงระบบสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนที่แปลงนโยบายให้เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน หากครูขาดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับสมรรถนะเพื่อการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาเชิงโครงสร้างอาจไม่สามารถส่งผลต่อผู้เรียนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะของ Gervais (2016) ที่เน้นว่าความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถของครูในการแปลงกรอบสมรรถนะสู่การปฏิบัติการสอนอย่างมีความหมาย ดังนั้น ครูจึงไม่ใช่เพียงผู้ปฏิบัติตามนโยบาย แต่เป็นกลไกเชิงโครงสร้างที่กำหนดความลึกและคุณภาพของการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 โมเดลการพัฒนาสมรรถนะเพื่อการเปลี่ยนแปลงบนฐานความต้องการจำเป็น

โมเดลนี้แสดงกระบวนการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนโดยอาศัยการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาเป็นฐานในการกำหนดทิศทางการพัฒนา เริ่มจากการวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษา โดยใช้ดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified) เพื่อระบุประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาในระดับสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์นำไปสู่การเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้และระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ทั้งในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทรัพยากร และกลไกสนับสนุนในโรงเรียน จากนั้นจึงมุ่งพัฒนาศักยภาพครูผ่านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะและการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อให้ครูสามารถแปลงกรอบแนวคิดสู่การจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีภาวะผู้นำทางการศึกษาและ

เครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกทำหน้าที่เป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน กระบวนการนี้จะช่วยให้นำไปสู่ผลลัพธ์ด้านสมรรถนะของผู้เรียนให้สามารถสร้างคุณค่าใหม่ การประสานความแตกต่าง และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสะท้อนการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปรับตัวและมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 สภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนการเรียนรู้มีความต้องการจำเป็นสูงสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น จึงเสนอแนะว่า โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบและทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้เป็นลำดับแรก เพื่อสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 การบริหารและพัฒนาครูมีช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับสูง ขอเสนอแนะโรงเรียนควรวางแผนพัฒนาครูที่มุ่งเสริมสร้างความเข้าใจและทักษะในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

2.1 การพัฒนาการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะต้องอาศัยการทำงานเชิงระบบ เสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามกรอบ OECD learning compass 2030 ในระดับสถานศึกษา โดยบูรณาการการพัฒนาครู ระบบสนับสนุน และความร่วมมือกับเครือข่ายควบคู่กัน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

3.1 จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาที่เสนอได้มาจากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงเสนอแนะว่า การวิจัยในอนาคตควรนำแนวทางดังกล่าวไปทดลองใช้และศึกษาผลลัพธ์เชิงประจักษ์ เพื่อยืนยันประสิทธิผลของการพัฒนาการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะในระดับสถานศึกษา

References

- Altschuld, J. W., & Watkins, R. (2014). A primer on needs assessment: More than 40 years of research and practice. *New Directions for Evaluation*, 144, 5–18.
<https://doi.org/10.1002/ev.20099>
- Berkovich, I., & Grinshtain, Y. (2023). A review of rigor and ethics in qualitative educational administration, management, and leadership research articles published in 1999–2018. *Leadership and Policy in Schools*, 22(3), 549–564.
<https://doi.org/10.1080/15700763.2021.1931349>
- Deramae, K., Klinmalee, R., & Chatakan, W. (2025). School administrators' competencies affecting students' quality under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3. *Journal of Social Science Panyapat*, 7(1), 359–370.
- Frithong, N. A., Martson, P. R., Sukumal, P., & Upontean, S. (2023). The development of Thai literature critical reading skills through social media of Mathayomsuksa 2 students at Sanam Bin School, Muang District, Khon Kaen Province. *Journal of Applied Education*, 1(6), 1–14.

- Gervais, J. (2016). The operational definition of competency-based education. *The Journal of Competency-Based Education*, 1(2), 98–106. <https://doi.org/10.1002/cbe2.1011>
- Hughson, T. A. (2024). The OECD and epistemic (de)colonisation: Globalising visions for knowledge in the Learning Compass 2030. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 54(1), 74–90. <https://doi.org/10.1080/03057925.2022.2078955>
- Hughson, T. A., & Wood, B. E. (2022). The OECD Learning Compass 2030 and the future of disciplinary learning: A Bernsteinian critique. *Journal of Education Policy*, 37(4), 634–654. <https://doi.org/10.1080/02680939.2020.1865573>
- Inprasitha, M. (2023). Blended learning classroom model: A new extended teaching approach for the new normal. *International Journal for Lesson and Learning Studies*, 12(4), 288–300. <https://doi.org/10.1108/IJLLS-01-2023-0011>
- Ishii, Y., & Ogawa, K. (2024). An analysis of school-based management on learning achievement in Senegal primary education. *Educational Process: International Journal*, 13(2), 72–89. <https://doi.org/10.22521/edupij.2024.132.5>
- Janthapanya, N., & Khumsamart, S. (2025). Academic administration influencing 21st-century learner competence in schools under Kanchanaburi Primary Education Service Area 4. *Journal of MCU Kanchana Review*, 5(1), 55–66.
- Karseth, B., Bernotaite, S., & Sundby, A. H. (2024). The OECD’s narrative on the future curriculum: Issuing values. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 10(2), 155–165. <https://doi.org/10.1080/20020317.2024.2361937>
- Kaufman, R. A., & English, F. W. (1979). *Needs assessment: Concept and application*. Educational Technology Publications.
- Khanal, S., & Guha, P. (2023). Exploring the relationship between school-based management and school climate using PISA data. *Asia Pacific Education Review*, 24(4), 617–631. <https://doi.org/10.1007/s12564-023-09846-0>
- Khathippatee, Y. (2025a). Exploring the role of open class in TLSOA model for professional development and school reform: A case study of Bansoktae School. In *Proceedings of the 12th International Conference on School as Learning Community* (p. 35). Gakushuin University.
- Khathippatee, Y. (2025b). An analysis of democracy in mathematics classrooms using the open approach. *Journal of Human Rights and Peace Studies*, 11(1), 79–149.
- Khathippatee, Y. (2025c). The effects of pattern blocks activities on the development of spatial reasoning in grade 3 students. *Journal of Education, Khon Kaen University*, 48(3), 20–35. <https://doi.org/10.14456/edkkuj.2020.x>
- Khathippatee, Y. (2025d). Designing Mindcraft Box: A blended learning innovation to foster spatial reasoning in primary mathematics classrooms. *Journal of Design, Management and Technology Innovation*, 1(2), 89–104.

- Khathippatee, Y., & Mosan, W. (2025). Developing clinical reasoning in pre-service mathematics teachers through the TLSOA model: A case study. In *Proceedings of the International Society for Mathematics and Science Education Annual Conference 2025*.
- Khathippatee, Y., Koennonkok, C., & Wangthaphan, W. (2025). First grade students' specializing thinking in mathematics classrooms. In M. Inprasitha (Ed.), *Proceedings of the 11th National Conference on Mathematics Education* (pp. 35–45). Thai Society of Mathematics Education.
- Mulder, M. (2014). Conceptions of professional competence. In S. Billett, C. Harteis, & H. Gruber (Eds.), *International handbook of research in professional and practice-based learning* (pp. 107–137). Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-017-8902-8_5
- Muengkot, N., Matnork, J., & Khathippatee, Y. (2025). A needs assessment and guidelines for developing symbolic thinking skills in Kindergarten 2 students. *Journal of Social Studies Perspectives*, 1(4), 1–15. <https://doi.org/10.64186/jsp1500>
- Nomin, N., Resky, M., & Lusiana, L. (2025). Strategic planning in achieving optimal quality of education with school-based management: A systematic literature review. *Jurnal Education and Development*, 13(1), 435–444.
- OECD. (2019). *OECD learning compass 2030: A series of concept notes*. OECD Publishing.
- Office of the Education Council. (2024). *Report on participation in the 5th Global Forum of the Future of Education and Skills 2030*. Ministry of Education.
- Ritson, T., & Suksai, P. (2025). Essential requirements for human resource management in small schools under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. *Journal of Association of Professional Development of Educational Administration of Thailand*, 7(2), 443–453.
- Sanborisut, A., & Piampeuchana, N. (2025). Local learning resource management of schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 1. *Education Journal, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University*, 8(2), 37–48.
- Sorapan, C. (2025). Approaches for developing the basic educational quality assurance based on the concept of school administration toward high performance organization for enhancing student competencies in a VUCA world. *Srinakharinwirot Academic Journal of Education*, 25(1), 61–80.
- Sotoudeh Moghadam, M., Cherabin, M., Akbari, A., & Zendedel, A. (2024). Designing the policy model of in-service training suitable for the professional development of teachers. *Iranian Journal of Educational Sociology*, 7(1), 166–178. <https://doi.org/10.61838/kman.ijes.7.1.16>
- Srisaard, B. (2017). *Basic research* (10th ed.). Suweereyasan.

- Todkaivew, Y., & Natn, J. (2024). A study of personnel management needs under Phichit Primary Education Service Area Office 1. *Journal of Modern Learning Development*, 9(9), 221–232.
- Wongwanich, S. (2019). *Needs assessment research* (4th ed.). Chulalongkorn University Press.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.